

RAAP-NOTITIE 3717

**Plangebied Winterswijkseweg 16
te Vragender**

Gemeente Oost Gelre

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Van Westreenen B.V.

Titel: Plangebied Winterswijkseweg 16 te Vragender, gemeente Oost Gelre; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: februari 2011

Auteur: G. Zielman MA

Projectcode: OOWV

Bestandsnaam: NO3717_OOWV.doc

Projectleider: G. Zielman MA

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 45047

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

Bevoegd gezag: gemeente Oost Gelre

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Van Westreenen B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 8 februari 2011 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen uitbreiding van een mengvoederbedrijf in Vragender (gemeente Oost Gelre). Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen eenduidige aanwijzingen voor de aanwezigheid van (een) intacte archeologische vindplaats(en) aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische resten zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden zoals bij elke bodemingreep archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van onderhavig onderzoek neemt de gemeente Oost Gelre een selectiebesluit (contactpersoon: drs. M.J.H.M. Kocken, regioarcheoloog Achterhoek; tel: 0314-321235).

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens.....	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen.....	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Resultaten.....	7
3 Veldonderzoek	10
3.1 Methoden	10
3.2 Resultaten.....	10
4 Conclusies en aanbevelingen.....	12
4.1 Conclusies.....	12
4.2 Selectieadvies	12
Literatuur	14
Gebruikte afkortingen	15
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	15
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	21

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Van Westreenen B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 8 februari 2011 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen uitbreiding van een mengvoederbedrijf in Vragender (gemeente Oost Gelre). Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 0,8 ha) ligt aan de rand van het dorp Vragender, ten zuiden van de bebouwing langs de Winterswijkseweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 41B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000). Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Lichtenvoorde sectie C, nummers 478 en 479.

Gemeente: Oost Gelre

Plaats: Vragender

Plangebied: Winterswijkseweg 16

Centrumcoördinaten: 238.984/444.786

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet verleend

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 45047

1.3 Toekomstige situatie

Het voorliggende plan is om twee (voormalige) loodsen op het terrein van Gunnewick Mengvoerders B.V. circa 30 m naar het zuiden uit te breiden. Langs de andere randen van het plangebied zal een circa 10 m brede groenstrook worden aangelegd. Het tussenliggende deel van het plangebied zal worden verhard. Over de diepte van de bodemingrepen zijn op dit moment geen gegevens voorhanden.

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

De volgende vragen hebben richting gegeven aan het onderzoek:

1. Welke bodemkundige en geomorfologische gegevens zijn er over het plangebied bekend?
2. Welke gegevens met betrekking tot archeologische en cultuurhistorische waarden zijn reeds over het plangebied en de nabije omgeving bekend?
3. Zijn in het plangebied archeologische waarden aanwezig die (mogelijk) bedreigd worden door de geplande inrichting?
4. Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting en welke onderzoeksmethoden kunnen hiervoor ingezet worden?
5. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingsterreinen?
6. Indien vindplaatsen worden aangetroffen: wat is de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van de archeologische laag waarin de archeologische indicatoren zijn aangetroffen?
7. Hoe ziet de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
8. Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
9. Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?
10. Is in het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnterpreteerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Archeologische verwachtingskaart van Oost Gelre (Van den Berghe, 2007);
- aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- historisch kaartmateriaal (Wonink, 2007; <http://www.watwaswaar.nl>);
- de recente topografische kaart, schaal 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- de molendatabase.

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Het plangebied is momenteel onbebouwd en als grasland in gebruik (Dam & Koote, 2004; figuur 1). Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte ongeveer 34 m +NAP.

Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt op een terrasvormige hoogte met een plaggendek (Provincie Gelderland, 2004). Deze hoogte wordt zowel aan de noordzijde en de zuidzijde begrenst door erosiedalen, waarin de Vragender- en de Wijenborgsbeek stromen (figuur 2). Op de geomorfologische kaart van Nederland (schaal 1:50.000) ligt het plangebied dan ook binnen een zone die gekarteerd is als een plateauachtige terrasrest (door landijs beïnvloed), die al dan niet is bedekt met dekzand (Ten Cate & De Lange, 1982: code 5F4). De bodem in het plangebied bestaat volgens de Bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000) uit een hoge zwarte enkeerdgrond: leemarm en zwak lemig fijn zand met grondwatertrap VII* (Harbers & Rosing, 1983: code zEZ23-VII*). Hoge enkeerdgronden kenmerken zich door een humushoudende bovengrond of plaggendek dikker dan 50 cm. Veelal liggen ze op de hogere delen van het landschap. Enkeerdgronden zijn ontstaan door de toepassing van pluggenbemesting in de Nieuwe tijd. Eeuwenlang werd de vruchtbaarheid van de akkers op de essen op peil gehouden door deze te bemesten met aardmest, een mengsel van mest en pluggen afkomstig van heidevelden en uit beekdalen. Het opbrengen van aardmest leidde tot het ontstaan van dikke humeuze lagen of plaggendecken en een sterke ophoging van de essen.

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Het kerkdorp Vragender werd in de tweede helft van de 19e eeuw gesticht in het centrum van de Vragender es. Het dorp bestond aan het begin van de 20e eeuw uit een korenmolen, een kerk en enkele boerderijen (figuur 3). Deze bebouwing is in de loop van de 20e eeuw uitgebreid met een schoolgebouw en woonhuizen. Aan het begin van de 19e eeuw was er geen bebouwing op de es, maar lagen de boerderijen langs de Vragenderbeek, op de overgang van de es naar (natte) graslanden. Op de kadastrale minuut uit circa 1832 is dan ook zichtbaar dat de omgeving van het plangebied was opgedeeld in verschillende langgerekte bouwlandperceeltjes die ook nog op het AHN zichtbaar zijn (figuur 2). Op grond van het plaatselijke reliëf, de aanwezigheid van een plaggendek en het historische grondgebruik is de bodemopbouw vermoedelijk dus nog (grotendeels) intact. De korenmolen 'de Vier Winden' (Rijksmonumentnr. 25825) bevindt zich circa 60 m ten noordoosten van het plangebied, op het huidige bedrijfsterrein van Gunnewick Mengvoerders B.V. Deze molen is in 1958 gebouwd op dezelfde locatie waar sinds circa 1860 een korenmolen heeft gestaan (<http://www.molendatabase.nl>).

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

De geregistreerde archeologische waarnemingen in de omgeving van de Winterswijkseweg 16 liggen met name aan de noordrand van de Vragender es, circa 300 m ten noorden van het plangebied (figuur 2). Hier zijn in het verleden archeologische vondsten gedaan die dateren uit de periode Bronstijd t/m Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen (ARCHIS-waarnemingsnrs. 43884, 44636, 45720, 56931 en 133697). De eerstgenoemde waarneming is afkomstig van een booronderzoek dat in 1999 ten noorden van de Kapelweg is uitgevoerd (i.e. dus administratief geplaatst in ARCHIS). Bij dit onderzoek werd in vijf van de zes uitgevoerde megaboringen archeologische materiaal aangetroffen: handgevormd aardewerk, brokjes houtskool en vuursteensplinters (De Wit, 1999). Tijdens een proefsleuvenonderzoek op hetzelfde terrein zijn enkele grondsporen gevonden met een onzekere datering. Op grond van de aanwezigheid van handgevormd aardewerk dateren deze uit de Bronstijd, IJzertijd of Romeinse tijd (Kenemans & Van de Velde, 2000; ARCHIS-waarnemingsnr. 44636). Langs de esrand, ongeveer 300 m ten noorden van het plangebied, ligt de ruïne van de 15e eeuwse St. Jacobskapel (ARCHIS-monumentnr. 11840; ARCHIS-waarnemingsnr. 41857). Bij een booronderzoek op een te egaliseren esrand zijn scherven handgevormd aardewerk aangetroffen onder de es (Thanos & Scholte Lubberink 1997; ARCHIS-waarnemingsnr. 113697).

Behalve bij de esranden zijn op de hoger gelegen kern van de Vragender es eveneens archeologische vondsten gedaan. Tijdens een booronderzoek (ca. 150 m ten noorden van het plangebied) werden twee scherven handgevormd aardewerk gevonden (ARCHIS-vondstmeldingsnr. 410212). Deze scherven zijn niet nader te dateren dan in de periode Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen (Ringier, 2009). Aangezien de resultaten van een archeologische begeleiding die op dit terrein uitgevoerd is niet bekend zijn in ARCHIS, is het onduidelijk of deze scherven wijzen op de aanwezigheid van archeologische grondsporen op deze locatie.

Historische kaarten

De geraadpleegde historische kaarten (<http://www.watwaswaar.nl>) bevatten geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op de gemeentelijke archeologische verwachtingkaart van de gemeente Oost Gelre ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten (Van der Berghe, 2008: AWW-categorie 7). Op grond van de beschikbare informatie van de archeologische waarnemingen in de nabijheid van het plangebied en de ligging op een terrasrest (met esdek) geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Het kan gaan om (resten van) nederzettingsterreinen, grafvelden, akkerlagen en gebruiksvoorwerpen. Indien daadwerkelijk aanwezig bevinden dergelijke archeologische resten zich waarschijnlijk aan de basis van het plaggendek, naar verwachting op circa 0,5 tot 1,0 m -Mv. Nederzettingen uit deze periode kenmerken zich door een strooiing van aardewerk en mogelijk ook door een archeologische laag (oude akkerlaag) aan de basis van het plaggendek.

Op grond van het ontbreken van (stromend) water in de nabijheid van het plangebied kan worden uitgegaan van een lagere verwachting (middelhoge archeologische verwachting) voor vindplaatsen uit de Steentijd. Het kan gaan om overblijfselen van kortstondig gebruikte jachtkampementjes. Op grond van historische situatie wordt geen rekening gehouden met de aanwezigheid van overblijfselen (funderingen) van gebouwen uit de Nieuwe tijd.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase'). Op basis van de leidraad karterend booronderzoek is gekozen voor boormethode E1 (brede zoekoptie). Hierbij wordt geboord met een boordiameter van 15 cm in een boorgrid van 20 bij 25 m en het uitgeboorde materiaal wordt gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm. Deze methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen, maar ook voor jachtkampementjes uit de Steentijd. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Het veldonderzoek kon grotendeels volgens het plan van aanpak worden uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek zijn 15 boringen verricht in een grid van 20 bij 25 m in drie oost-west georiënteerde raaien. De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. Aangezien in het westen van het plangebied een sleufsilto ligt, kon op één geplande locatie geen boring verricht worden (figuur 4). Er is geboord tot maximaal 1,2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De boringen laten een éénvormige bodemopbouw zien. Aan de basis van de bouwvoor is een intact plaggendek aanwezig dat is opgebouwd uit zwak siltig, matig fijn zand met enkele grindjes en ijzerconcreties. IJzerconcreties zijn normaal gesproken een aanwijzing voor een kwelsituatie of van stagnerend grondwater, maar gezien de ligging op het hogere gedeelte van het landschap ligt het meer voor de hand om er van uit te gaan dat deze ijzerconcreties zijn aangevoerd met plaggen uit de beekdalen. Het plaggendek gaat vanaf een diepte variërend tussen circa 0,65 en 0,8 m -Mv geleidelijk over in de lichtbruine B-horizont van een moderpodzol, die gevormd is in sterk siltig zand met grof grind (enkele grinddeeltjes hebben een diameter van meer dan 50 mm). Vanaf circa 1,0 m -Mv kleurt de bodem geleidelijk lichtbruingeel (C-horizont), terwijl de afzettingen dan uit goed gesorteerd (zeer grof tot uiterst grof) zand bestaan. In geen van de boringen is onder het plaggendek een fossiele cultuurlaag of oude akkerlaag waargenomen.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 9 van de 17 boringen archeologische indicatoren aangetroffen:

<i>Boring</i>	<i>indicatoren</i>	<i>diepte in cm -Mv</i>
4	fragment handgevormd aardewerk, houtskoolfragmenten	60-70
5	fragment aardewerk	40-50
6	fragment vuursteen	30-45
7	fragment houtskool	60-75
8	fragment houtskool	60-70
10	fragment aardewerk	60-70
11	fragment houtskool	40-65
13	fragmenten houtskool	65-85
15	fragment houtskool	35-65

De drie aardewerkfragmenten dateren waarschijnlijk uit drie verschillende perioden: één fragment handgevormd aardewerk (ca. 1,5 cm groot) is niet nader te dateren dan in de periode Bronstijd t/m Middeleeuwen; één fragment geglazuurd steengoed (ca. 3 cm groot) dateert uit de late Nieuwe tijd en één fragment Pingsdorf (ca. 1 cm groot) uit de Vroege of Volle Middeleeuwen. Het fragment vuursteen (boring 6) is misschien een afslag (Mesolithicum t/m Bronstijd), maar door de grillige wijze waarop het is gespleten, is het fragment waarschijnlijk op natuurlijke wijze gevormd. Bovendien is deze hoog in het plaggendek gevonden, waardoor de afslag met pluggen van elders kan zijn aangevoerd.

Het fragment aardewerk uit boring 5 is afkomstig uit de verstoorde bovengrond, terwijl de andere twee aardewerkfragmenten in het plaggendek zijn aangetroffen. Op grond van hun stratigrafische positie zijn deze scherven waarschijnlijk door pluggenbemesting op deze plaats terechtgekomen. Een andere interpretatie zou kunnen zijn dat dit materiaal (aardewerk, houtskool) al vóór de opbouw van het plaggendek op deze locatie aanwezig was in een cultuurlaag/akkerlaag, die vanaf de Nieuwe tijd door ploegen is opgenomen in het plaggendek. Gezien de geringe hoeveelheid vondstmateriaal (in verhouding tot het aantal boringen) en het ontbreken van een cultuurlaag/akkerlaag is het echter onwaarschijnlijk dat binnen de grenzen van het plangebied langdurig gebruikte nederzettingsterreinen aanwezig zijn uit de periode Bronstijd t/m Middeleeuwen. Anderzijds is het op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek evenwel niet uit te sluiten dat binnen de grenzen van het plangebied lokale archeologische resten (zoals graven) of geïsoleerde kuilen aanwezig zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3) kan worden geconcludeerd dat bij de uitvoering van de werkzaamheden vermoedelijk geen archeologische resten zullen worden verstoord. Meer specifiek zijn de volgende bevindingen van belang:

- Op basis van het bureauonderzoek geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen.
- De bodemopbouw blijkt overeenkomstig het bureauonderzoek uit een hoge zwarte enkeerdgrond te bestaan. Aan de basis van de bouwvoor/verstoorde bovengrond is het bodemprofiel intact, terwijl het plaggendek zich uitstrekt tot circa 0,65 m -Mv (of dieper). Aan de basis van het plaggendek is de natuurlijke ondergrond (B-horizont) waargenomen.
- De aangetroffen houtskool- en aardewerkfragmenten zijn afkomstig uit de verstoorde bovengrond of het plaggendek. De aardewerkfragmenten dateren (voor zover dateerbaar) uit de periode Bronstijd t/m Vroege Nieuwe tijd en zijn waarschijnlijk door plaggenbemesting op deze locatie terechtgekomen.
- Op grond van de geringe hoeveelheid vondstmateriaal (in verhouding tot het aantal boringen) en het ontbreken van een cultuurlaag/akkerlaag is het onwaarschijnlijk dat binnen de grenzen van het plangebied langdurig gebruikte nederzettingsterreinen aanwezig zijn uit de periode Bronstijd t/m Middeleeuwen.
- Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek is het evenwel niet uit te sluiten dat binnen de grenzen van het plangebied lokale archeologische resten (zoals graven of kuilen) aanwezig zijn.

4.2 Selectieadvies

Hoewel voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen en tijdens het veldonderzoek archeologische indicatoren zijn aangetroffen uit deze periode, is het minder waarschijnlijk dat er sprake is van nederzettingssporen. In het geval er wel archeologische resten aanwezig zijn (zoals graven of kortstondige gebruikte nederzettingsterreinen), zullen deze resten zich aan de basis van het hier aanwezige plaggendek bevinden (vanaf ca. 0,65 m -Mv). Daarom zullen (eventueel aanwezige) archeologische resten alleen op plaatsen waar diepe bodemingrepen gepland zijn (naar verwachting alleen ter plaatse van de funderings sleuven/voeren van de loodsen), worden verstoord. Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek en de geringe oppervlakte van het plangebied waar de bodem tot op grote diepte zal worden verstoord, wordt dan ook aanbevolen om in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek te verrichten.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden zoals bij elke bodemingreep archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Oost Gelre een selectiebesluit (contactpersoon: drs. M.J.H.M. Kocken, regioarcheoloog Achterhoek) tel: 0314-321235).

Literatuur

- Wit, M.J.M. de**, 1999. Aanvullende archeologische inventarisaties en onderzoek in 1999: Groningen, Dronrijp, Ferwert, Sneek, Drouwen, Dwingeloo, Groloo, Norg, Ruinen, Valthe, Zuidlaren, Goor en Vragender. *ARC Publicaties 35*. Archaeological Research & Consultancy, Groningen.
- Dam, P. & S. Koote (red.)**, 2004. *ANWB topografische atlas: Gelderland, schaal 1:25.000*. ANWB, Amsterdam.
- Harbers, P. & H. Rosing**, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 West Aalten*. Stiboka, Wageningen.
- Kenemans, M.C. & H.M. Van der Velde**, 2000. Aanvullend Archeologisch Onderzoek in de Vragender Es, gemeente Lichtenvoorde. *ARC-rapport 44*. Archeologisch Diensten Centrum, Bunschoten.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Provincie Gelderland**, 2004. *Cultuurhistorische Waardekaart van de provincie Gelderland* (digitaal bestand). Provincie Gelderland, Arnhem.
- Ringenier, H.**, 2009. Plangebied Pastoor Scheepersstraat te Vragender, gemeente Oost-Gelre; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie 3107*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Ten Cate, J.A.M. & G.W. de Lange**, 1982. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 41 Aalten*. Stiboka, Wageningen.
- Thanos, C.S.I. & H.B.G. Scholte Lubberink**, 1997. Ruilverkaveling Winterswijk-West: archeologische begeleiding kavelaanvaardingswerken: fase 1. *RAAP-rapport 297*. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Berghe, K.J. van den**, 2008. Archeologische monumentenzorg in de gemeente Oost Gelre: deel 2: toelichting op de archeologische landschappen- en beleidskaart. *RAAP-rapport 1757*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Wieberdink, G.L. (red.)**, 1989. *Historische atlas Gelderland: chromotopografische kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. Robas Producties, Den IJp.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AWV	Archeologische Waardevolle Gebieden
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IVO(P)	inventariserend Veld Onderzoek (Proefsleuven)
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
Stiboka	Stichting voor bodemkartering

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

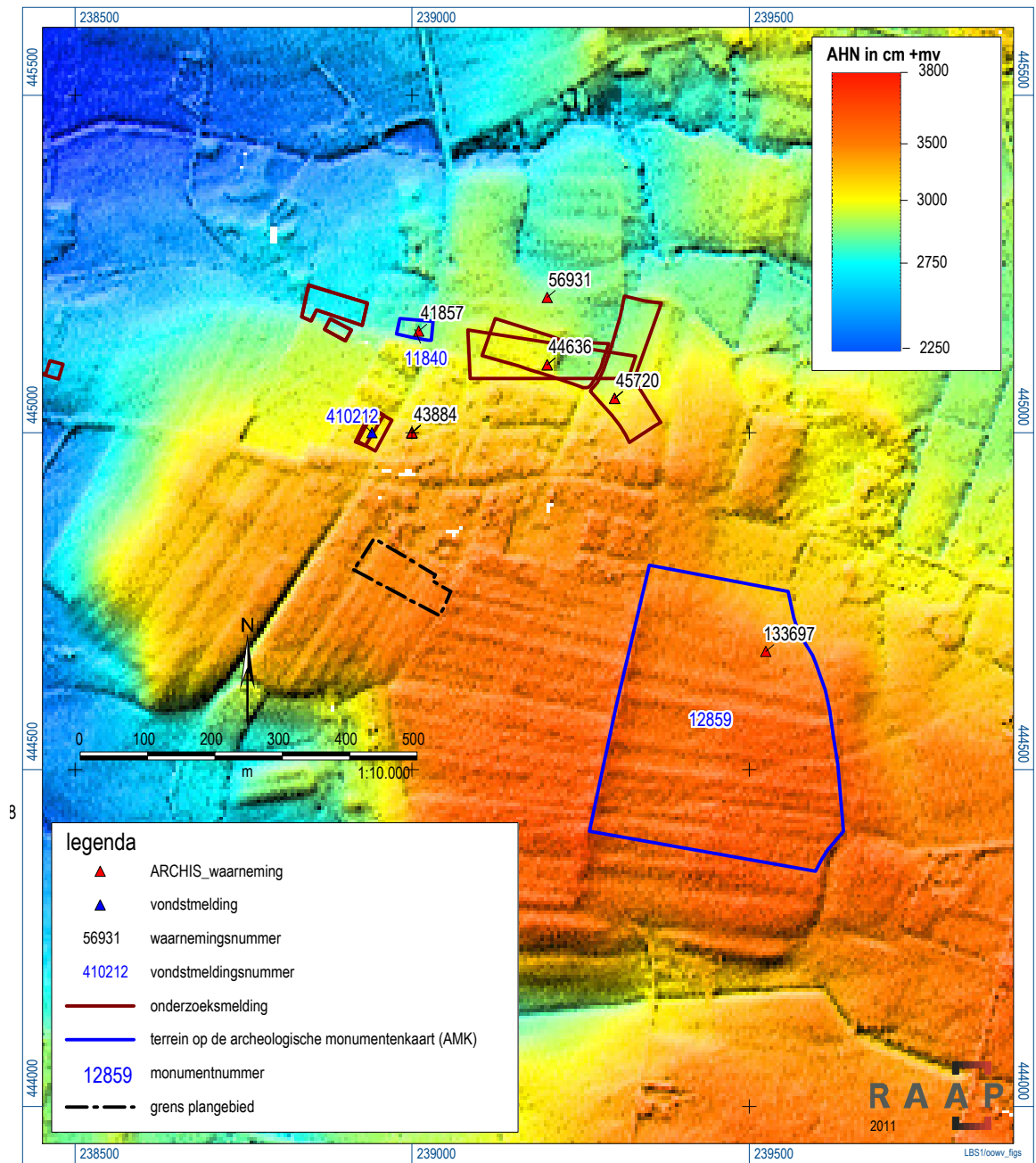
- Figuur 1.** Ligging van het plangebied (rood omlijnd); onder: detail en ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Plangebied, bekende archeologische waarnemingen, vondstmeldingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen geprojecteerd op het AHN.
- Figuur 3.** Ligging van het plangebied (rood omlijnd) op een historische kaart van 1908 (Wieberdink, 1989).
- Figuur 4.** Resultaten onderzoek.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	-12.500
		Jong B	-16.000
		Jong A	-35.000
		Midden	250.000
		Oud	

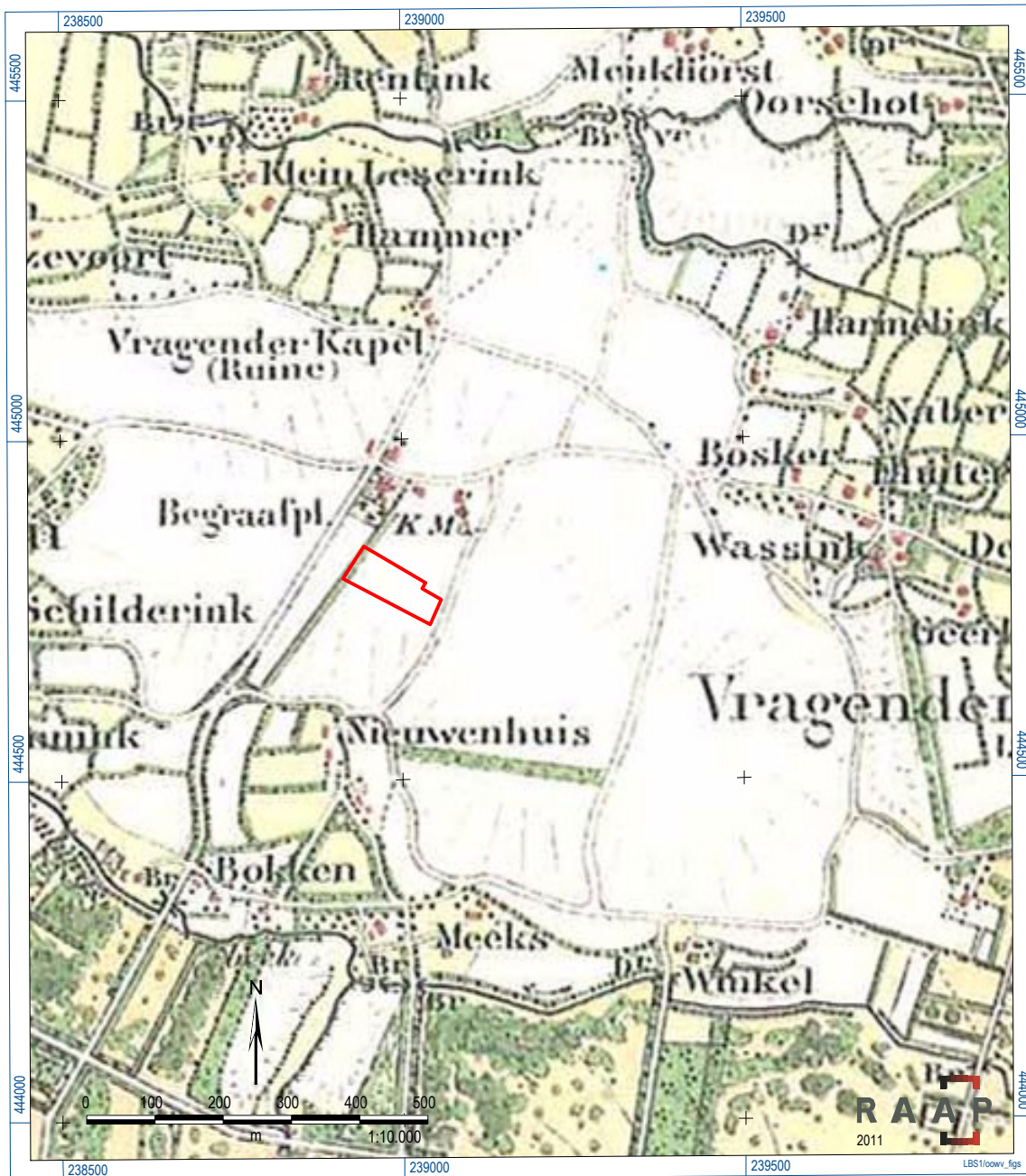
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

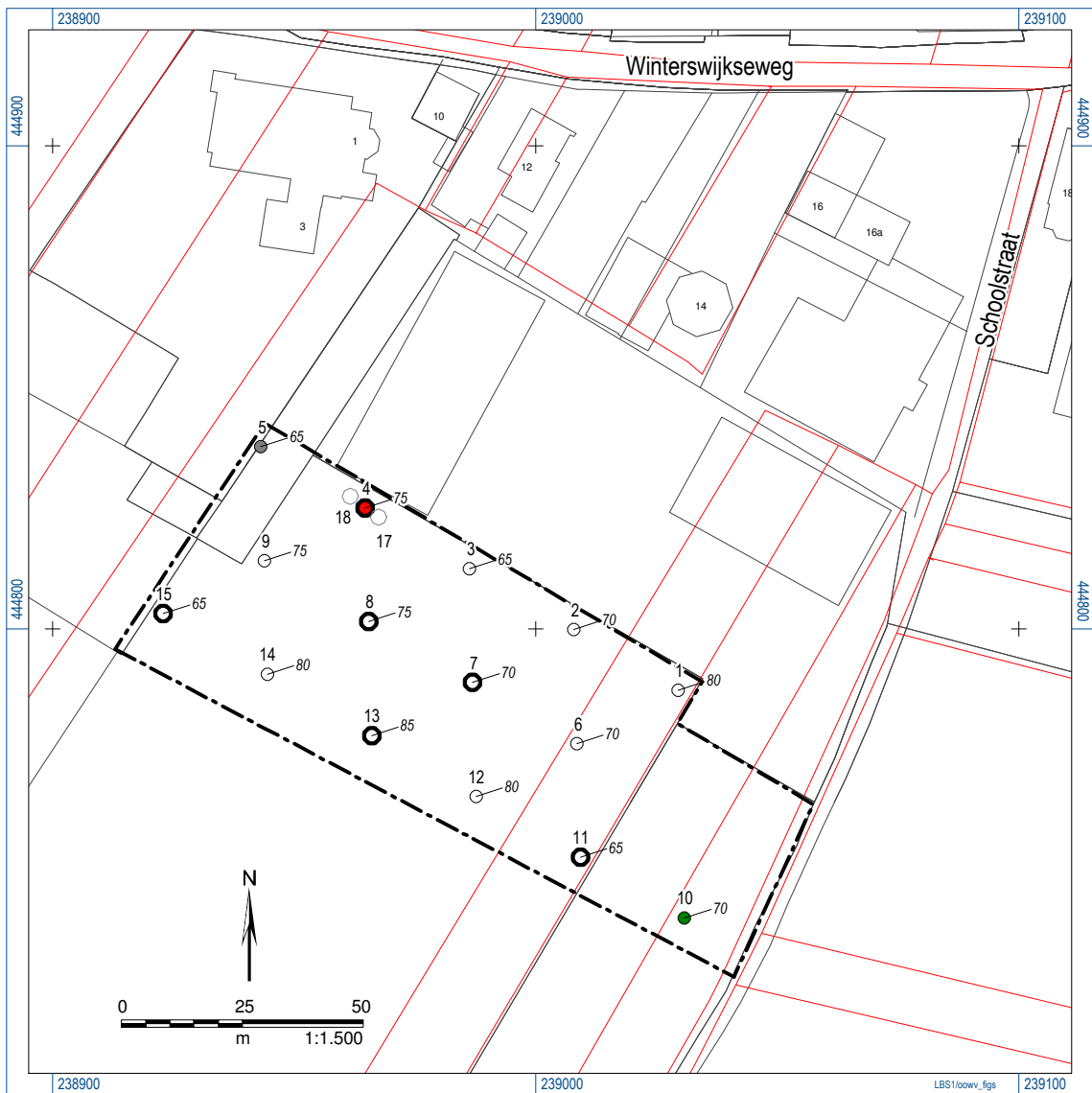
Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Plangebied, bekende archeologische waarnemingen, vondstmeldingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen geprojecteerd op het AHN.

Figuur 3. Ligging van het plangebied (rood omlijnd) op een historische kaart van 1908 (Wieberdink, 1989).

legenda

boringen

- met één fragment aardewerk (Bronstijd t/m Middeleeuwen)
- met één fragment aardewerk (Vroege- of Volle Middeleeuwen)
- met één fragment aardewerk (Late Nieuwe tijd)
- zonder archeologische indicatoren
- ⊙ met houtskool
- controleboring (zonder archeologische indicatoren)
- 4 boomnummer
- 80 diepte plaggendek in cm -Mv

overig

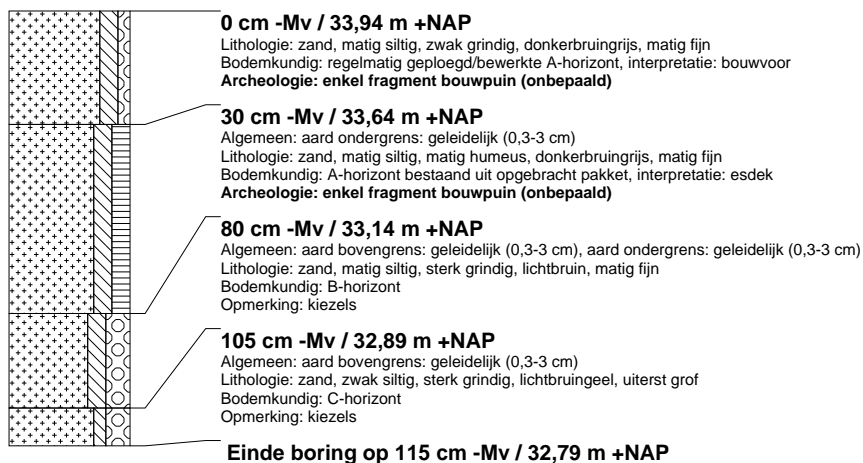
- kadastrale situatie rond het jaar 1832
- - - - - grens plangebied

Figuur 4. Resultaten onderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

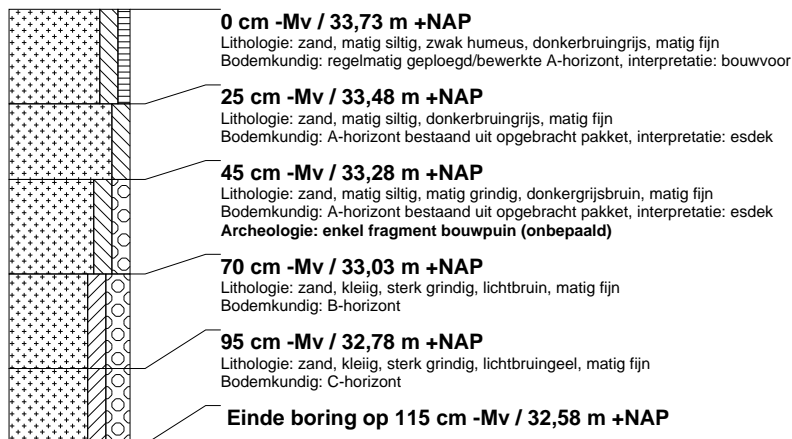
boring: OOWV-1

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 239.029, Y: 444.787, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,94, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

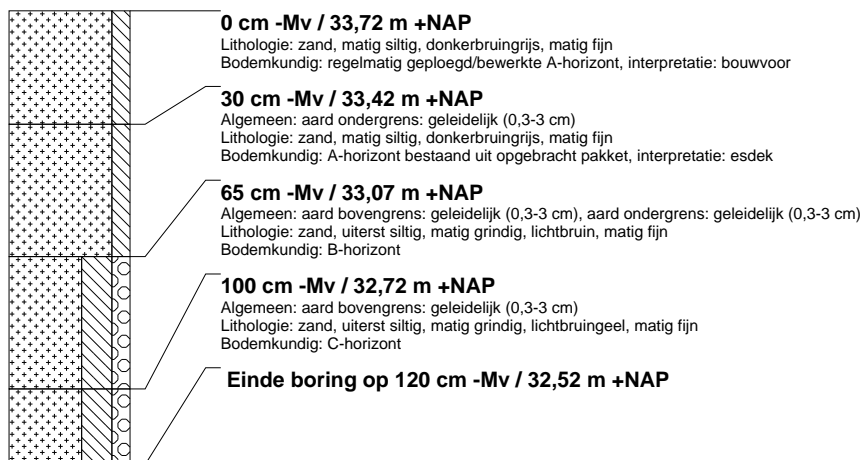
boring: OOWV-2

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 239.008, Y: 444.800, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,73, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

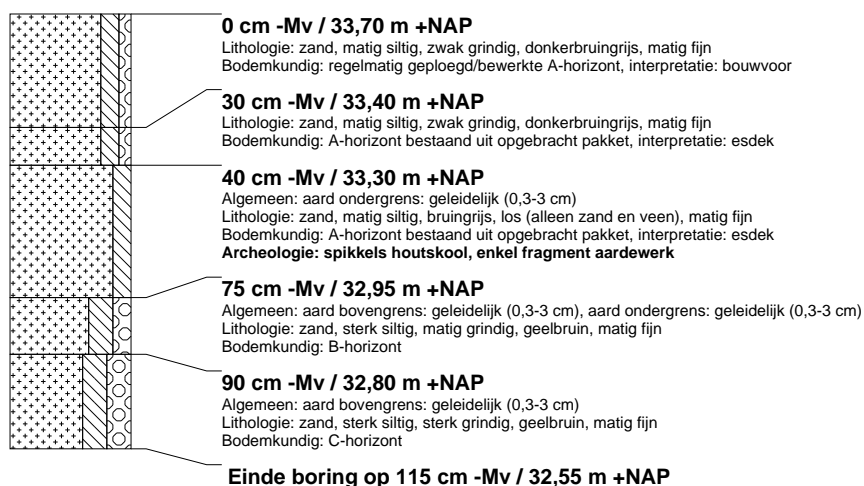
boring: OOWV-3

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.986, Y: 444.812, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,72, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OOWV-4

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.965, Y: 444.825, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,70, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreeen, uitvoerder: RAAP Oost

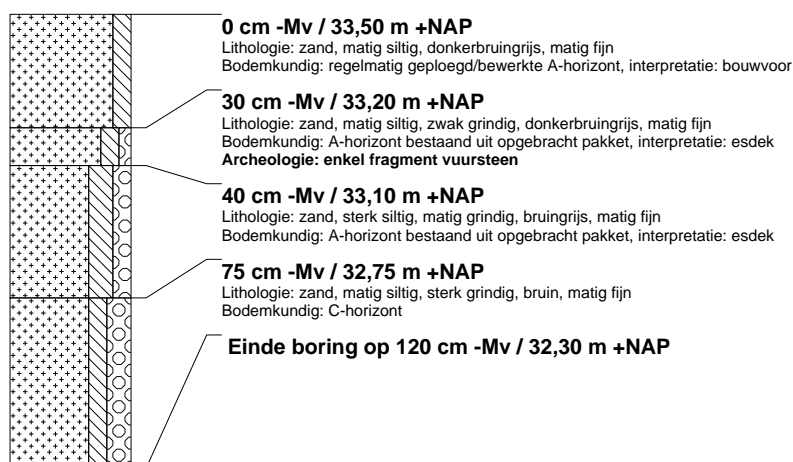
boring: OOWV-5

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.943, Y: 444.838, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,29, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreeen, uitvoerder: RAAP Oost

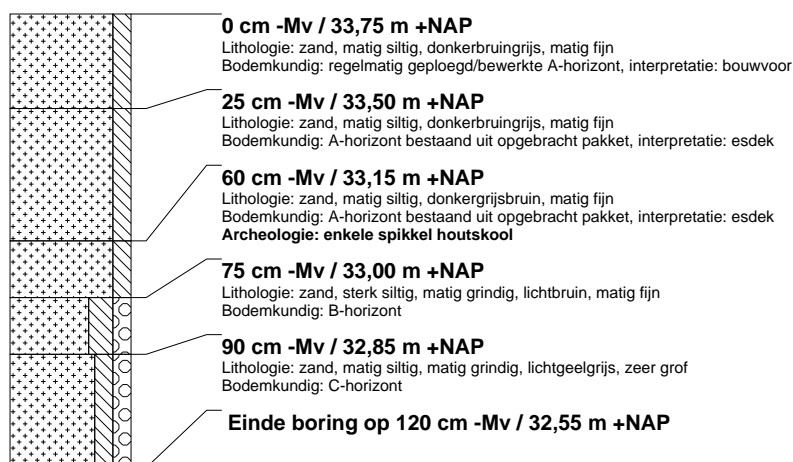
boring: OOWV-6

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.944, Y: 444.814, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,50, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreeen, uitvoerder: RAAP Oost

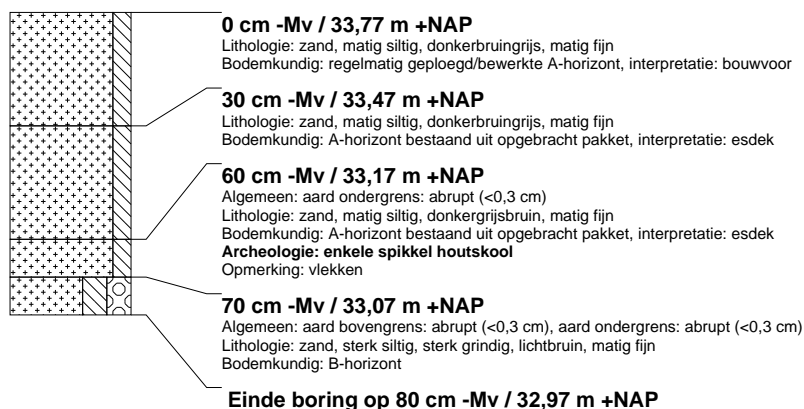
boring: OOWV-7

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.965, Y: 444.802, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,75, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

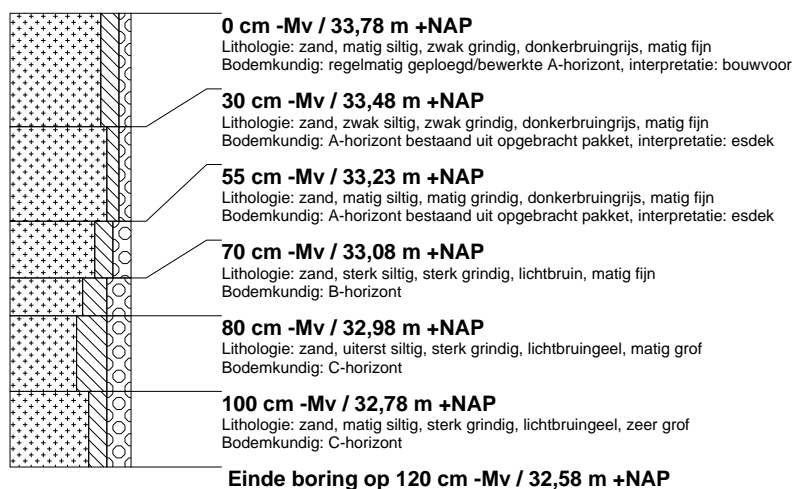
boring: OOWV-8

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.987, Y: 444.789, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,77, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost, opmerking: ondoordringbaar grind

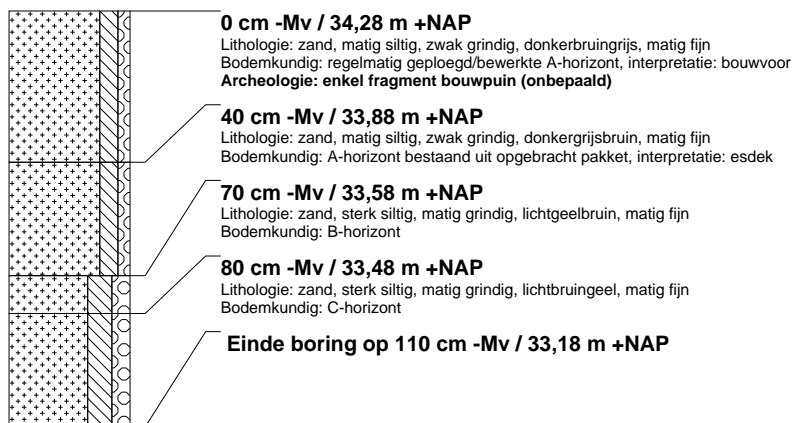
boring: OOWV-9

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 239.009, Y: 444.776, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,78, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OOWV-10

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 239.031, Y: 444.740, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 34,28, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OOWV-11

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 239.009, Y: 444.753, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 34,03, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

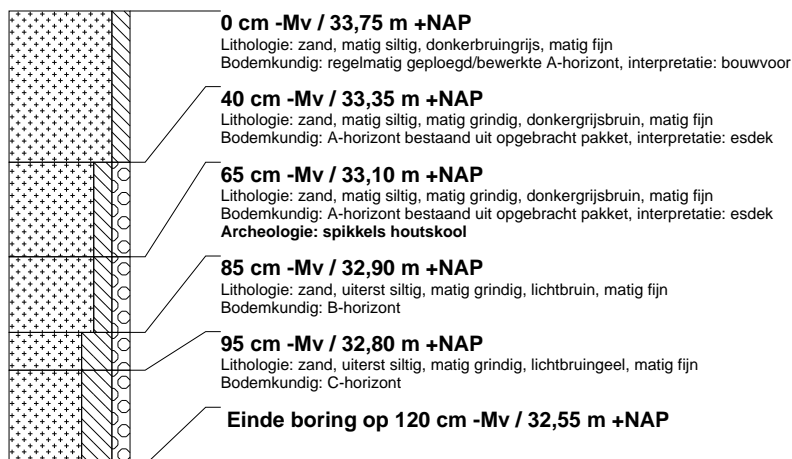
boring: OOWV-12

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.988, Y: 444.765, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,88, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost, opmerking: ondoordringbaar

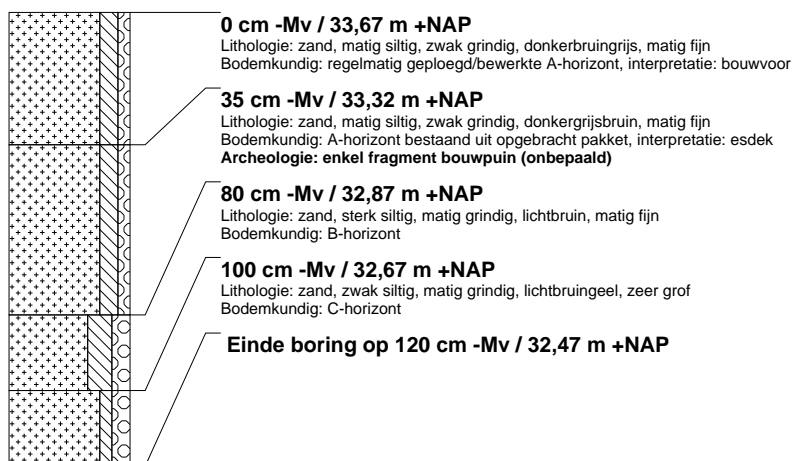
boring: OOWV-13

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.966, Y: 444.778, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,75, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OOWV-14

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.944, Y: 444.791, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,67, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OOWV-15

beschrijver: GZ, datum: 8-2-2011, X: 238.923, Y: 444.803, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41B, hoogte: 33,32, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Oost Gelre, plaatsnaam: Vragender, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

